

Maandag 26 juni 1916 – ochtendeditie

Memoranda (KVdW).

Brussel, 1 juni.

Een jong Belgisch etnograaf, secretaris van het Solvay-instituut te Brussel, de heer Fernand van Langenhove, moet in Zwitserland een boek hebben uitgegeven over het ontstaan van oorlogslegenden. Het boek is niet tot hier doorgedrongen: wij zullen het waarschijnlijk eerst na de oorlog te lezen krijgen. Met des te meer gretigheid zien wij het tegemoet: wij Belgen houden van legenden en vertelsels, misschien juist omdat wij, als alle weinig culturele volkeren, zulke prachtige uitvinders en omwerkers van dergelijke volksliteratuur zijn. Wij hebben in ons land uitmuntende folkloristen. Voor Vlaanderen alleen kan ik noemen een Alfons de Cock, een Isidoor Teirlinck, een Pol de Mont. Geen enkele trouwens onder ons die aan verzamelen van verhaaltjes en liedjes niet meegedaan heeft. Dat bijeenbrengen van bouwstoffen tot de kennis der Vlaamse traditie is één der belangrijkste zijden, en misschien de vruchtbaarste, der Vlaamse Beweging geweest.

Na de oorlog zullen de verzamelaars, de “zanters” gelijk Guido Gezelle ze noemde, over de bezetting de handen vol werk hebben. Vele der legenden zullen een historisch-aneccdotische ondergrond hebben. Het kan echter niet anders of ook het fantastische heeft er zijn deel in. En meer nog misschien het familiair-godsdiensstige. Ons volk is vroom, maar op vertrouwelijke en gemeenzame wijze: daarvan getuigen de meesterstukken van onze primitieve schilders, waarop Jezuken melkpap eet en van de donateur een mooie appel krijgt. Onze volksliederen zijn vol dergelijke naïeve vrijheid, en in vele landen zou de kameraadschap, waar het allerheiligste bij ons mee behandeld wordt, voor erger dan vrijpostigheid doorgaan. - De

oorlog, en wat hij scheidt aan legenden, blijft hierin niet achter. Daar heb ik heden een voorbeeldje van gehoord, dat sommige lieden misschien oneerbiedig zullen vinden. Mij heeft het zo diep door de echtheid van toon, door de zuiverheid van traditie verrast, dat ik het u, als een bijdrage tot de volksliteratuur van de oorlog, onvervalst mede wil delen. Luister dan.

“De Paus van Rome begon zekere dag te vinden, dat de oorlog nu al lang genoeg geduurd had. Wat deed hij? Hij ging naar de Hemel, en wendde zich tot God de Zoon. – “God de Zoon,” zegde hij, “ik vind dat het nu maar moest gedaan zijn in België: de mensen vallen er als vliegen, en het brengt toch geen aarde aan de dijk. Zou u gij niet eens naar de wereld terugkeren, om daar een beetje orde in te brengen?”

- “Ge hebt mij zeker niet goed gezien?” antwoordde Jezus Christus. “Ik heb al eens drieëndertig jaar op aarde doorgebracht, met het gevolg dat de mensen mij hebben gekruisigd. Ik heb geen lust te herbeginnen: wend u tot de Heilige Geest: hij is de jongste!”

De paus bij de Heilige Geest: “Heilige Geest,” zegde hij, “vindt ge niet dat het nu al lang genoeg oorlog is in België? Ik heb al geprobeerd om ze te doen ophouden, maar het is al boter aan de galg. Zou u niet eens naar beneden komen en een handje toesteken?”

- “Wablief?” antwoordde de derde persoon, “ik denk er niet aan! Ge weet dat ik geen andere gedaante aannemen kan dan die van een duif. Maar de duiven mogen niet uitvliegen in België of de Duitsers schieten er op! Ik dank er voor! Spreek er eens over met God de Vader: hij is de oudste, hij!”

De paus bij God de Vader. – “Ja, Benedictus” zegde deze, “ge hebt gij geen ongelijk. Wacht een beetje: ik ga mee!”

En God de Vader gaat bij Sint Pieter: "Petrus jongen," zegt hij, "leen mij uw mantel."

- "Om wat te doen?" vraagt Petrus achterdochtig.

- "Om er mee naar België te gaan," zegt God de Vader.

- "Neen-neen!" roept Petrus uit, "mijn mantel krijgt ge niet: de Duitsers zouden hem in België opeisen! Wilt ge daar naar toe, het is uw zaak. Maar mijn mantel krijgt gij niet mee!"

Bij dit antwoord dacht God een tijdje na, en hij vond dat Petrus geen ongelijk had. En hij dacht nog verder na, en zegde bij zichzelf dat hij misschien beter zou doen, niet naar de aarde te gaan: de keizer moest eens komen in zijn afwezigheid, en zijn Heilige Troon bezetten! ... En God zegde tot Benedictus: "Benedictus, ik ga niet mee, jongen: 't is te gevaarlijk!"

En zo komt het dat geen enkele der drie personen in het lot der arme Belgen wil tussenbeide komen, en daarom duurt de oorlog nog altijd voort ...

- Aldus vertellen, in de lange avonden, de Vlaamse boeren. Waarna ze, met diepe vroomheid, een paternoster bidden voor de vrede ...

3 juni.

Ik heb vandaag een pijnlijke, tevens diep-aandoenlijke plechtigheid bijgewoond: de huwelijksinzegening van een verminkte soldaat. Zulke huwelijken zijn in de laatste tijd geen zeldzaamheid: de jongens, ongeschikt voor verdere dienst, en die daardoor weer de vaderlandse grond mogen betreden, vinden de trouwe meisjes terug die zich door een arm of een been minder niet laten afschrikken. Beter: de geleden verminking wordt wel eens aanleiding tot het

aanknopen van tedere betrekkingen en de wettelijke bezegeling ervan; onze dochters geven er blijk van, dat sentimentaliteit nog geenszins de wereld uit is, wat men ook mocht menen; en zijn het de dochters niet, dan zijn het de moeders die zich, met al de invloed waar ze over beschikken, een verminderde maar roemvolle schoonzoon aanschaffen; want zo niet meer van onze, dan is sentimentaliteit in elk geval een kenmerk van hun tijd.

- In hoeverre zulke huwelijken aan te moedigen zijn, moge hier buiten beschouwing blijven. De meeste mensen zien hier alleen het romaneske van, ik beken er ter wettiging niets anders in te vinden. Een geluk dat op een beloning gelijkt enerzijds, een opoffering anderdeels die ook iets als vaderlandsliefde wil zijn: of zij in zich de macht der bestendiging hebben die, in het huwelijksleven, het abnormale van een dergelijke echt kan doen vergeten: ik weet het niet. En wil er ook niet verder over redeneren, - waar ik ieder op aarde, vooral in deze tijd, gaarne de illusie gun die hem een ogenblik gelukkig kan maken. Opperde ik mogelijke bezwaren, dan alleen om te komen tot vermelding van het feit, dat een werk zich speciaal bezighoudt met verminkte verloofden, en hun huwelijk bespoedigt en mogelijk maakt door het schenken van meubelen, linnen, wat weet ik al. Dit "Aide au Mariage" is een nieuwe afdeling van het comité "Aide et apprentissage aux Invalides de la Guerre": nieuw voedsel voor de weldadigheidskoorts die de Brusselse burgerij heeft aangegrepen, die wel eens iets anders is dan een ijdelheidsverschijnsel, maar waar de schone zijde niet minder alle waardering van verdient. - Of die "Aide au Mariage" het, met het oog op de toekomst van het ras of zelfs maar het geluk, het gezonde en stevige geluk der echtelingen, niet mis heeft, laat ik dus buiten bespreking: ik heb gezien hoe de dames het er van ganser harte op aanleggen om de jonggehuiden dan toch één dag vreugde te bezorgen, en verder dan toch deze verzekering: een vriendelijk en

gezellig thuis. Het was ontroerend te zien hoe ijvervol zij in de kerk hun best deden om het feestelijke van de dag te verhogen. En zij slaagden er dan ook wel in.

Anders was het huwelijk, zoals ik zei, wel enigszins pijnlijk, hoe ontroerend ook. Bij vaderlandse orgelmuziek die stoet, geopend door vier invaliden die lastig liepen; waarna onbeholpen witte maagdekens met bloemen; en daarna het bleke, zorgelijk-schijnende bruidje en de opgetogen, maar op zijn stok zwaar-leunende bruidegom en de herige getuigen: er was de tragiek in, die de romantici zochten in het abnormale, het wanstaltige. - Misschien ben ik de enige die het aldus heeft gevoeld? Ik hoop het van harte, want ik word niet gaarne een vreugdeverstoorder. Moge dit huwelijk dan ook gezegend wezen! Maar ik zal naar geen trouw van verminkten meer gaan kijken ...

Maandag 26 juni 1916 – avondeditie

Londen, 25 juni. Officieel. De vijand heeft gister nacht een aanval beproefd ten noordoosten van Looz, maar hij is afgeslagen. Onze artillerie is vandaag over het gehele front zeer bedrijvig gebleven. Het hevigst was het granaatvuur bij Neuville, ten zuiden van Vailly en ten noorden van Ieper, aan de weg naar Menen. Elders werd er met loopgraafmortieren gevochten.